

ช่างพิมพ์

ม.ร.0601.033.0332/2532.19.special.3 [001-004]

ข่าวรวมตัวแหงง ฉบับพิเศษ

รู้จักอกัย ตั้งใจศึกษา บูชาพ่อขุนฯ สอนองคุณชาติ

❖ วันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ๑๗ ม.ค. ๒๕๓๓ ❖

อาศิรวาทพ่อขุนรามคำแหงมหาราชรำลึก

- บ้านวังเมืองวราภพประกาศพระกิตติคุณ ทเวศ
- เมื่อกบมมีสุน- โศภ
- รามคำแหงฯ สดุดีประสาธน์จิพิเศษ
- หลักเกล้าอาณาเขต สรวิชัย
- ทรงวางวิถนิตการประสานนิตินัย
- ขุนทดณาไทย อวี
- ความมั่นคงบริหารสมานสมิตินันท์
- ปกครองและป้องกัน ประกาศ
- องค์พ่อขุนรามชดุดทวิระพลี
- จารึกพระคุณมี บทพิศ
- บ่งเวียนวันปฏิการประทานอักษรชาติ
- ทรงวางบรมราช ประภม
- ภพภูมิไถนรองที่ฯ ทรงสืบสถิตย์
- บ้านวัง ณ ดวงจิต ถวาย เทอญ
- ความภักดีและระลึกหนักพิระคณ
- ก้อสรรพรธรรม

รองศาสตราจารย์ ดร. โทณกร พงษ์
ประพันธ์ในนามมหาวิทยาลัยรามคำแหง

พระเชษฐาองค์รองมหาราชองค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัย
องค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัยองค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัย
องค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัยองค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัย
องค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัยองค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัย
องค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัยองค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัย
องค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัยองค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัย
องค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัยองค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัย
องค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัยองค์ที่ ๑๕ ของอาณาจักรสุโขทัย

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

“หาใคร่ใจในใจถึงไพร่ฟ้าข้าไททั้งนั้นดมเกียรติ มหาราช แต่พ่อขุนรามคำแหง”

รศ.ชวีช ปุณโณทก

คณะมนุษยศาสตร์

(บทความนี้ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะสวด พ่อขุนรามคำแหง มหาราช ผู้เป็นต้นวีรบุรุษของชาติไทย และพระนามของพระองค์ได้รับอัญเชิญมาเป็นชื่อ “มหาวิทยาลัยรามคำแหง” อันเป็นอนุสรณ์เตือนชาวรามคำแหงให้ยึดมั่นในคุณงามความดีที่จะต้องกระทำเพื่อชาติเผ่าพันธุ์พระองค์ท่าน)

พ่อขุนรามคำแหงเป็นกษัตริย์องค์ที่ 3 ของอาณาจักรสุโขทัย สืบต่อพระราชบิดา คือพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ และพ่อขุนบาลเมืองผู้เป็นพระเชษฐาของพระองค์ ดังปรากฏอยู่ในศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพระองค์แล้วนั้น แต่ด้วยพระปรีชาสามารถในการรบศึกสงคราม เมื่ออายุ 19 พรรษา จึงได้ชื่อว่า “พระรามคำแหง” และเมื่อได้ครองราชสมบัติแล้วพระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถในการปกครอง และขยายพระราชอาณาเขตของอาณาจักรสุโขทัย ปวงชนชาวไทยจึงได้ถวายพระเกียรติต่อท้ายพระนามว่า “มหาราช” แต่กว่าพระราชกรณียกิจของพระองค์จะสัมฤทธิ์ผลดังกล่าว พระองค์ทรงพระวิริยะอุตสาหะที่จะสร้างบ้านแปลงเมือง และปลูกเลี้ยงฝูงลูกบ้านลูกเมืองนั้นชอบด้วยธรรมทุกคน พระราชกรณียกิจของพระองค์นั้นมีปรากฏอยู่ในศิลาจารึกหลักที่ 1 และเอกสารท้องถิ่นภาคเหนือ ดังเช่น ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ พงศาวดารโยนก ตำนานมูลศาสนา ฯลฯ เป็นต้น เพื่อให้เห็นรายละเอียดของพระราชกรณียกิจ และชีวประวัติของพระองค์ท่าน จึงขอกล่าวตามลำดับ ดังนี้

1. สมัยปฐมวัย

พ่อขุนรามคำแหงเป็นโอรสองค์ที่สาม (ในบรรดาพี่น้อง 5 พระองค์) ของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์พระร่วงแห่งสุโขทัย และพระนางเสืองผู้เป็นพระราชมารดา พ่อขุนรามคำแหงมีเชษฐา 2 พระองค์ พระองค์โตสิ้นพระชนม์แต่ยังทรงพระเยาว์ คงเหลือแต่พ่อขุนบาลเมืองพระเชษฐาองค์รอง และมีพระขนิษฐา 2 พระองค์ (ไม่ปรากฏพระนาม) ดังปรากฏอยู่ในศิลาจารึกของพระองค์ดังนี้ “พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ แม่กู

ชื่อเสือง พักชื่อบ้านเมือง ตูพี่น้องท้องเดียวห้าคน ผู้ชายสามผู้หญิงสอง พี่เมื่อผู้ยายตายจากเมื่อเตียมแต่ยังเล็ก.” ขณะทรงพระเยาว์พ่อขุนรามคำแหงได้รับการศึกษาจากสำนักราชบัณฑิตแห่งเมืองสุโขทัย ตามโบราณราชประเพณี ทรงเรียนอักษรศาสตร์แบบจารีต เข้าใจว่าคงเรียนอักษรขอมโบราณ และอักษรมอญโบราณ ที่นำมาใช้เขียนภาษาไทยด้วย ซึ่งเป็นผลให้พระองค์ท่านสามารถคิดประดิษฐ์อักษรไทยที่เรียกว่า “ลายสือไทย” ใน พ.ศ. 1826 อักษรลายสือไทยนี้ได้รับอักษรต้นแบบมาจากอักษรขอมโบราณ และมอญโบราณอย่างมาก ตามที่ทราบกันแล้วนั้น นอกจากนี้ภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาสำคัญของสังคมไทยสมัยสุโขทัยพระองค์ก็ทรงศึกษาจนสามารถใช้เป็นสื่อในการศึกษาคำราชาศัพท์ที่บันทึกเป็นภาษาบาลี เช่น พระธรรมนุญศาสตร์ ไทราศาสตร์ หรือโซติศาสตร์¹⁾ เป็นต้น

ครั้นเมื่อศึกษาในสำนักราชบัณฑิตของเมืองสุโขทัยจบแล้ว พระองค์ยังได้ไปศึกษาสำนักผู้รู้อื่นๆ ตามศาสตร์และวิทยาการสาขาที่พระองค์ หรือยุวกษัตริย์จำเป็นจะต้องเรียนรู้ฝึก คงเหมือนนิทานเรื่องจักรๆ วงศ์ๆ ของไทยที่เจ้าชายหนุ่มต้องออกจากเมืองไปศึกษาศิลปศาสตร์จากพระฤๅษีในหัวเมืองไกลๆ ได้มัจฉกัญชากับศัตรูเป็นเวลานานกว่าจะกลับเมือง ในสมัยที่พ่อขุนรามคำแหงเริ่มออกจากเมืองไปศึกษาสำนักพระฤๅษีนั้น ได้มีหลักฐานจากพงศาวดารโยนกว่า “พระยาร่วง พระมิ่งราย พระยง่างเมือง อันเป็นยุวกษัตริย์แห่งสุโขทัย เชียงราย (ก่อนย้ายเมืองมาเชียงใหม่) และพะเยา ตามลำดับได้ไปศึกษาศิลปศาสตร์ที่สำนักพระสุกทันตฤๅษี วัดเขาสมอคอน เมืองลพบุรี ซึ่งในสมัยนั้นเมืองลพบุรียังเป็นรัฐเอกราชเช่นเดียวกัน ทั้งสามยุวกษัตริย์ได้เป็นพระสหายและศิษย์ร่วมสำนักเดียวกันอยู่ระยะหนึ่ง²⁾ นอกจากนี้ยัง

1) ใช้แนวเทียบความรู้ของพระยาลีไท่ ที่กล่าวไว้ในศิลาจารึกหลักที่ 4 ด้านที่ 2 บรรทัดที่ 1-2

2) เมื่อพ่อขุนรามคำแหงขึ้นครองราชย์แล้วได้แม่พระราชอำนาจไปอย่างกว้างขวางทางทิศใต้เมืองสุโขทัย และได้เคลื่อนเขตขึ้นทางภาคเหนือ เพราะเป็นอาณาเขตของเมืองลพบุรี

มีหลักฐานว่าทั้งสามกษัตริย์ยังคงไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนกันด้วย ดังจะกล่าวตอนต่อไป

เราไม่ทราบว่พ่อขุนรามคำแหงไปศึกษาอยู่ที่สำนักพระสุกทันตฤๅษี แห่งวัดเขาสมอคอน เมืองลพบุรีนานเท่าไร แต่เราพบว่าเมื่ออายุ 19 พรรษา ได้กลับมาอยู่เมืองสุโขทัยแล้ว และได้มีโอกาสประกอบวีรกรรมครั้งใหญ่หลวง นั่นคือได้มีส่วนช่วยป้องกันบ้านเมืองเมื่อหัวหน้าชนชาติไทยกลุ่มอื่น ได้ยกทัพมาย่ำยี พระราชอาณาเขตสุโขทัย ดังปรากฏอยู่ในศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่า “เมื่อกูขึ้นใหญ่ ได้สืบเก้าเก้า (ปี) ขุนสามชนเจ้าเมืองฉอดมากท้อมเมืองตาก พ่อกูไปรบขุนสามชนหัวซ้าย ขุนสามชนจับมาหัวขวา ขุนสามชนเกลื่อนเข้าไพร่ฟ้าหน้าใสพ่อกูหนีญะญายพ่ายจะแจ กูหนี กูชี้ข้างแบกพล กูขับเข้าก่อนพ่อกู กูต่อข้างด้วยขุนสามชน ตนกูกูข้างขุนสามชนตัวชื่อมาสเมืองแพ้ ขุนสามชนพ่ายหนี พ่อกูจึงขึ้นชื่อกู ชื่อพระรามคำแหง...” โดยสรุปว่า ด้วยความกล้าหาญของพ่อขุนรามคำแหง ขณะที่ยังอายุ 19 พรรษา ได้แสดงความกล้าหาญเข้าต่อสู้กับขุนสามชน จนได้ชัยชนะเป็นผลให้พระราชบิดาได้พระราชทานพระนามว่า “พระรามคำแหง” ในที่นี้ขออาจจะอธิบายพระนามเต็มของพ่อขุนรามคำแหงเล็กน้อยว่า โดยทั่วไปในศิลาจารึกมักจะกล่าวพระนามท่านว่า “รามราช” เช่น ศิลาจารึกหลักที่ 2 (ของพระมหาเถรศรีศรัทธาราชจุฬามณี) ได้กล่าวว่า “ลูกพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ผู้หนึ่ง ชื่อพ่อขุนรามราชปราษฎร์ธรรม...”³⁾ และศิลาจารึกหลักอื่นๆ ที่สร้างสมัยพระยาลีไท่ มักจะกล่าวพระนาม “รามราช” แสดงให้เห็นว่าพระนามของท่านคือ “ราม” หรือ “รามราช” ส่วนคำว่า “คำแหง” นั้น เป็นพระนามเกียรติยศที่เพิ่มเติม เมื่อครั้งได้ชัยชนะในการรบช้างกับขุนสามชนเจ้าเมืองฉอดดังกล่าวแล้ว

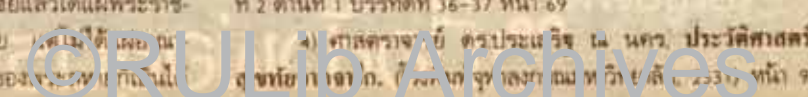
นอกจากนี้ยังพบว่าท่านเป็นบุคคลที่กตัญญูรู้คุณพระราชบิดา มารดา และพระเชษฐา ประพฤติตนอยู่ในราชประเพณีอย่างดี มีจริยวัตรเรียบง่ายเยี่ยงสามัญชน ดังปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่า “เมื่อชั่วพ่อกู กูนำเรอแก่พ่อกู กูนำเรอแก่แม่กู กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามาแก่พ่อกู กูได้หมากส้มหมากหวานอันใดกินนร่อย กินดีกูเอามาแก่พ่อกู กูไปตีหนึ่งวังข้างใต้ กูเอามาแก่พ่อกู กูไปท้อบ้านท้อเมืองได้ข้าง ใต้วง ใต้บัว ใต้นาง ใต้เวอน ใต้ทอง กูเอามาแวนแก่พ่อกู พ่อกูตาย ยังพูกู กูพำนำเรอแก่พูกู ดังนำเรอแก่พ่อกู พูกูตายจึงได้เมืองแก่กูทั้งกลม... โดยสรุปใจความข้างต้นว่า พ่อขุนรามคำแหง ได้ปรนนิบัติพระราชบิดามารดาตามแบบฉบับของลูกที่ดี เช่นไปหาเนื้อหาปลามาให้ ทำผลไม้หวานเปรี้ยวมาให้ ไปคล้องช้างได้ก็นำมาบำรุงบำเรอพระราชบิดา แม้แต่ไปตีบ้านเมืองได้ทรัพย์สิน ช้างม้า ช้างคน ก็นำมาแวนให้พระราชบิดา เป็นต้น ครั้นเมื่อพระราชบิดาสวรรคต พระเชษฐาก็ได้ราชสมบัติ และเมื่อพระเชษฐา คือพ่อขุนบาลเมืองสิ้นพระชนม์ ราชสมบัติก็ตกอยู่กับพระองค์ทั้งสิ้น

2. พระราชกรณียกิจสมัยครองราชสมบัติ

พ่อขุนรามคำแหงได้ครองราชสมบัติปีใดนั้นไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน แต่ท่านศาสตราจารย์ดร.ประเสริฐ ณ นคร เสนอว่าครองราชสมบัติเมื่อ พ.ศ. 1822 โดยสันนิษฐานว่าปีที่ท่านทรงปลูกต้นตาล (คือ พ.ศ. 1822) เป็นปีที่เสวยราชสมบัติ⁴⁾ เพราะใช้แนวเทียบกษัตริย์ไทยอาหมที่มีธรรมเนียมปลูกต้นไทรในปีเริ่มรัชกาล ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างโชคชัยว่ารัชกาลจะยืนยาวอยู่เหมือนต้น

3) กรมศิลปากร. ประชุมศิลาจารึกภาคที่ 1. 2526 หลักที่ 2 ด้านที่ 1 บรรทัดที่ 36-37 หน้า 69

4) ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร. ประวัติศาสตร์สุโขทัย ก. 1. 1967 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 9.

โทร ชาวลังกาถือว่าดินไทรและดินตาลเป็นไม้ศักดิ์สิทธิ์ ฉะนั้นพ่อขุนรามคำแหงได้ปลูกดินตาลนั้นคงจะเป็นปีเริ่มต้นรัชกาลด้วย ดังนั้นนักวิชาการทั่วไปมักจะยึดถือกันว่าพ่อขุนรามคำแหงเสวยราชสมบัติ เมื่อ พ.ศ. 1822 เป็นแนวเดียวกัน

พระราชกรณียกิจของพ่อขุนรามคำแหงมีอเนกประการ เพราะเหตุว่าชนชาติไทยเพิ่งจะเริ่มรวมตัวเป็นอาณาจักรใหม่ ๆ ฉะนั้นระเบียบของสังคม และวิทยาการสาขาต่าง ๆ จึงต้องเริ่มฟื้นฟูกันอย่างจริงจังประกอบกับศัตรูภายนอกอาณาจักรยังไม่ราบคาบ ครั้นเมื่อถึงรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหงพระองค์จึงต้องเร่งรัดในการฟื้นฟูบ้านเมืองอย่างจริงจังทุกด้าน ดังนี้

1. การขยายพระราชอาณาเขต เขตของอาณาจักรสุโขทัยกว้างขวางที่สุดในรัชสมัยของพระองค์ ดังปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่า ด้านทิศตะวันออกถึงเวียงจันทน์ เวียงคำ ทิศใต้ถึงเพชรบุรี ศรีธรรมราช ผังทะเลเป็นที่แล้ว ด้านทิศตะวันตกถึงเมืองฉอด เมืองหงสาวดี ผังสมุทรเป็นแดน ส่วนด้านทิศเหนือถึงเมืองแพร่ เมืองน่าน เมืองพลัว (บิว) ผังแม่น้ำโขง เมืองชะวา (หลวงพระบาง) เป็นที่แล้ว อาณาเขตเมืองสุโขทัยดังกล่าวข้างต้น บางรัฐก็ยอมรับอำนาจของอาณาจักรสุโขทัย บางรัฐก็ต้องใช้กำลังทหารเข้ายึด และหัวเมืองเล็ก ๆ ยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้ช้างม้า ทรัพย์สมบัติ ดังปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่า "คนใดซึ่งช้างมาหาพาเมืองมาสู ช่วยเหลือเพื่อกู้ มันปมีช้าง บมีม้า บมีบิว บมีนาง บมีเงิน บมีทอง ให้แก่มันช่วยมันดวงเป็นบ้านเป็นเมือง ได้ข้าศึกฆ่าเสีย หัวฟุงหัวรบก็ตี บฆ่าบตี..." ซึ่งเป็นหลักฐานว่าพระองค์มีวิโศบายในการขยายพระราชอาณาเขตโดยวิธีสร้างพระคุณแก่หัวเมืองเล็กมากกว่าจะใช้กำลังทัพ

2. ยุติกรณียกิจกับอาณาจักรชนชาติไทยอื่นๆ ในภาคเหนือมีอาณาจักรอิสระ 2 แห่งซึ่งมีหัวหน้าเป็นคนไทยด้วยกัน ได้แก่เมืองเชียงราย (ภายหลังได้ย้ายมาตั้งที่เชียงใหม่) และเมืองพะเยา ทั้งสองเมืองนี้ผู้เป็นกษัตริย์คือพระสหายร่วมสำนักเรียนของพระองค์ คือ พ่อขุนมังราย และพ่อขุนผาเมือง ดังกล่าวแล้ว นอกจากนี้ยังพบหลักฐานว่าพ่อขุนรามคำแหงยังไปมหาสู เยี่ยมเยียนซึ่งกันและกันเสมอ ดังในพงศาวดารโยนก กล่าวไว้ว่า เมื่อครั้งพ่อขุนมังรายจะตั้งเมืองเชียงใหม่ยังเชิญพระสหายทั้งสองมาช่วยปรึกษาทำเลสร้างเมืองด้วย นอกจากนี้ศิลาจารึกหลักที่ 76 (วัดเชียงมั่น จ.เชียงใหม่) สร้างเมื่อ พ.ศ. 2124 ยังได้กล่าวว่า "เมื่อ พ.ศ. 1839... พญามังรายเจ้า และพญาผาเมือง พญาร่วงทั้งสามตน ตั้งหอนอนในที่ชัยภูมิราชมนเทียร ขุดคือ (คู) ก่อตริบูร (กำแพง) ทั้งสี่ด้าน และก่อพระเจดีย์ทึด (ตราง) ที่หอนอน บ้านเชียงมั่น ในยามเดิวนั้นเสวตสร้างเป็นวัดชื่อ (ให้) ทานแก่แก้วทั้งสาม (พระรัตนตรัย) ใส่ชื่อว่า วัดเชียงมั่นตอบัดนี้..."⁵⁾

5) คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและโบราณคดี, ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ 3, โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2508) หน้า 211-212

นอกจากนี้ยังพบชิ้นส่วนศิลาจารึกที่วัดลี อ.เมืองจังหวัดพะเยา ซึ่งเจ้าอาวาสได้บอกแก่ผู้เขียนว่า ได้นำมาจากวัดร้างริมฝั่งน้ำอิง ชิ้นส่วนศิลาจารึกนี้ชำรุดมากเหลือตัวอักษรเพียง 4 บรรทัด และแต่ละบรรทัดก็เหลือเฉพาะส่วนปลายแถวบรรทัด แต่พบว่ามีชื่อพระยาร่วง 2 แห่ง พระยาร่วงเมือง 1 แห่ง แสดงให้เห็นว่าตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ (พื้นเมือง-ประวัติศาสตร์) ที่กล่าวว่าพ่อขุนรามคำแหงได้เสด็จมกเมืองพะเยานั้นเป็นความจริง เพราะมีศิลาจารึกหลักฐานยืนยัน (ศิลาจารึกหลักนี้ยังไม่เคยพิมพ์เผยแพร่จึงอยากเสนอไว้ ณ ที่นี้)

คำจารึก

- บรรทัดที่ 1.....กล่าวเมือง
2.....(ที่) ถามพระญาร่วงฉนนีทานรุมน
3.....ราพระญาร่วงวาผิวอนทานจัก
4.....นโหวทา (น).....

ด้วยหลักฐานดังกล่าวพ่อขุนรามคำแหงซึ่งมีกำลังรบอันเกรียงไกร จึงไม่แพ้พระราชอำนาจมาจากภาคเหนือ ซึ่งเป็นขอบเขตของเมืองเชียงใหม่ และเมืองพะเยา และยังคงมิตรไมตรีอันดีกับเมืองทั้งสองที่มีกษัตริย์เป็นชนชาติไทยเช่นเดียวกัน ยิ่งกว่านั้นยังเป็นพระสหายร่วมสำนักเรียนด้วย

3. จัดระเบียบการปกครอง สมัยสุโขทัยนั้นปกครองแบบพ่อปกครองลูก ถึงแม้ว่ากฎหมายยังมีได้ตราไว้ชัดเจน แต่เราก็ทราบได้ว่าชาวเมืองสุโขทัยนั้น ชนชั้นผู้ปกครองทุกระดับชั้นจะอยู่ในราชธรรม ดังปรากฏในศิลาจารึกว่า "...ไพร่ฟ้า ลูกเจ้า ลูกขุน มีผิดแมกแสกวงักกัน สนวนดูแท้แล้ จึงแสงความแก่ชาด้วยชื่อ บเข้าผู้ลักมักผู้ซ่อน เห็นชั่วทำนบได้พิน เห็นสินทำนบไครเดือด..."หรือ "ที่ปากประตูมีกระดิ่งอันหนึ่งแขวนไว้พิน ไพร่ฟ้าหน้าปกกลางบ้านกลางเมือง มีถ้อยมีความเจ็บท้องข้องใจ มันจักกล่าวถึงขุนบไว้ ไปส่นเกาะตั้งอันทานแขวนไว้ พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองได้ยินเรียกเมื่อถาม สนวนความแก่มันด้วยชื่อ ไพร่ในเมืองสุโขทัยนี้จึงชม..." เป็นต้น

4. ส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจ ชาวเมืองสุโขทัยได้รับการส่งเสริมในการทำไร่ทำนา ปลูกพืชผลไม้ และยกให้แก่ลูกแก่หลานเมื่อผู้หนึ่งสิ้นชีวิตไป ซึ่งเป็นจารึกว่าด้วยมรดกตามธรรมเนียมประเพณีของไทย ฉะนั้นจึงพบว่าในศิลาจารึกได้กล่าวถึง มะม่วง มะพร้าว หมากพลู เรียกส่วนจำนวนมาก รวมทั้งส่งเสริมการค้าขายอย่างเสรี เช่น "ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว เจ้าเมืองบเอาจังกอบในไพร่ ลูกท่งเพื่อจวงวไปค้า ชีม้าไปขาย ไครจักไครค้าช้างค้า ไครจักไครค้าม้าค้า ไครจักไครค้าเงินค้ำทองคำ" นอกจากนี้ยังพบเค้าเงื่อนเรื่องถ้วยชามสังคโลกจำนวนมาก ซึ่งแสดงว่ามีการผลิตเพื่อเป็นสินค้าส่งออกจำหน่ายและนำยาเคลือบสังคโลก ปัจจุบันนี้ยังไม่พบสูตรนำยาเคลือบที่มีคุณภาพดีเท่าเทียมสมัยสุโขทัยเลย

5. ส่งเสริมด้านเทคโนโลยี เราพบว่าช่างสมัยสุโขทัยมีความรอบรู้มาก เช่นช่างหล่อโลหะ สามารถหล่อพระพุทธรูปได้สวยงาม และนำทองสัมฤทธิ์ที่มีคุณภาพสูง นอกจากนี้ยังรู้จักทอผ้าเพื่อใช้ในการเกษตรและบริโภค ดังที่ในจารึกเรียกว่า "สรัดวงค์" ซึ่งเป็นภาษาสันสกฤตแปลว่าเชือกกันน้ำ หรือ ทำนบ นำจากเชือกส่วนหนึ่งไหลผ่านท่อท่อน้ำเข้าสู่เมือง และพักอยู่ตามตระพังต่างๆ เช่นตระพังเงิน ตระพังทอง ตระพังโพยศรี เป็นต้น

6. ฟื้นฟูพระพุทธศาสนา ในจารึกของพ่อขุนรามคำแหงได้กล่าวถึงการทำนุบำรุงพุทธศาสนาว่า...

คำอ่านปัจจุบัน

-กล่าวเมือง
.....ชื่อถามพระยาร่วงฉนนี ทานรุมนดี
.....รา พระยาร่วงวา ผิวอนทานจัก
.....นโหวทา (น).....

โดยเฉพาะมีการนิมนต์พระสังฆราชมาจากเมืองศรีธรรมราช มาเผยแพร่พระพุทธศาสนาถึงกวังศรีที่เมืองสุโขทัย ซึ่งพุทธศาสนามีส่วนช่วยในการจรรโลงสังคมให้สันติสุข เพราะหลักธรรมนั้นเป็นส่วนสำคัญในการควบคุมจริยธรรมของสังคมในขณะที่กฎหมายบ้านเมืองยังไม่มีการเขียนเป็นแบบแผนมากนัก นอกจากนี้จารึกของพ่อขุนรามคำแหงยังได้กล่าวถึงพระองค์เองได้ทรงใฝ่ในพระธรรมอย่างยิ่ง อันมีส่วนชักนำชาวเมืองสุโขทัยให้ใฝ่ในกุศลและเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา

7. ประดิษฐ์อักษรไทย มรดกพ่อขุนรามคำแหงที่ชาวไทยได้สืบทอดกันมากที่สุดก็สำคัญยิ่ง คือ อักษรไทย เดิมนั้นคนไทยยังไม่มีอักษรของตนเองใช้ พ่อขุนรามคำแหงทรงใช้ความเป็นปราชญ์ของพระองค์ท่าน ได้ประดิษฐ์อักษรไทยเป็นครั้งแรก ดังปรากฏในศิลาจารึก ดังนี้ "เมื่อก่อนลายสี่ไทยนี้บ่มี 1205 ศก บิมาเม พ่อขุนรามคำแหง ทาใครใจไนใจ และใส่ลายสี่ไทยนี้ ลายสี่ไทยนี้จึงมีเพื่อพ่อขุนผู้ไนใส่ไว้..."

จากการศึกษามรดกพระราชกรณียกิจ และชีวประวัติของพ่อขุนรามคำแหงแล้ว เห็นว่ากว่าจะได้ขึ้นชื่อว่า "พระรามคำแหง" นั้นก็ต้องสร้างวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ นอกจากนี้เมื่อพระองค์ท่านเสด็จครองราชสมบัติก็ต้องบุกบั่นที่สร้างบ้านแปลงเมือง ซึ่งอยู่ในระยะเริ่มต้น ยังขาดตกบกพร่องสิ่งจำเป็นของสังคมอีกมาก ทั้งผู้คนที่มีความรู้ สรรพวิทยาการสาขาต่างๆ รวมทั้งกำลังพลที่ต้องป้องกันเมือง สังคมนั้นไม่เพียงแต่มีเศรษฐกิจกำลังพลรบดิเท่านั้น ยังต้องมีนักปราชญ์ผู้สร้างระเบียบของสังคม แต่พระองค์ท่านก็ได้เพียรพยายามจน "ดวงเป็นบ้านเป็นเมือง" ได้มั่นคง เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านวัตถุ และจิตใจ สมดังที่เราชาวไทยได้น้อมถวาย "มหाराช" ต่อพระองค์ท่าน

พระนาม "รามคำแหง" นี้ได้อัญเชิญมาเป็นนามมหาวิทยาลัยของเรา ฉะนั้นจึงใคร่เชิญชวนให้ชาวรามคำแหงที่ทรงนงในความเป็นลูกพ่อขุนฯ ได้ใฝ่ใจในการสร้างคุณงามความดี และเผยแพร่เกียรติคุณของมหาวิทยาลัยฯ ดังตั้งชื่อ "รามคำแหง" นี้

บทสดุดี

พ่อขุนรามคำแหง
มหาราช

ศรี ศรี สวัสดิมงคลวาร
 เหล่าข้าพระพุทธเจ้ามาสมเอย ณ สถานที่นี้
 พร้อมด้วยเครื่องบายศรีบวงสรวง
 ขอน้อมถวายแด่ดวงพระวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์
 แห่งองค์มหิททิกศัตริย์ศรีสุทนต์สุโขทัย
 พระนามจารึกไว้พ่อขุนรามคำแหง
 ด้วยทรงแกร่งกล้าปราบข้าศึก
 พระบรมเดชานุภาพก้องก้องขจรขจาย
 ทรงแผ่ขยายขอบเขตอาณาจักร
 ดำรงรักษาราชจริยวัตรสถิตมั่นในทศพิศราชธรรม
 บำรุงบวรพุทธศาสนาเรืองรุ่ง
 พระเกียรติเฟื่องฟูด้วยพระเมตตาแก่ไพร่ฟ้าข้าไท
 ทรงไต่พระทัยทวยราษฎร์ทั้งผอง
 ประหนึ่งพ่อปกครองลูกปลูกฝังคุณธรรม
 ด้วยพระปรีชาญาณฉลาดล้ำก้ำก้ำเกิดลายสือไทย
 กงเอกลักษณะอักษรไว้ตราบอกหลาน
 จึงพร้อมกันมาทูลพระนามพระองค์ไว้พ่อขุนรามคำแหงมหาราช
 เหล่าข้าพระพุทธเจ้าขอเดชะ
 พระบารมีทั้งมหิทธานุภาพแห่งพ่อขุนฯ
 จูงเกื้อหนุนให้ปวงข้าพระพุทธเจ้าเจริญแล้วล้วนจรุญพิชิตพรชัย
 ขอไพร่ฟ้าหน้าใสให้ถ้วนหน้า
 พูนเพิ่มปัญญาสามารถคลี่คลายปัญหาทั้งปวง
 ให้ถูกลงด้วยดีสามัคคีสรรค์สร้างมหาวิทยาลัย
 ให้รุ่งเรืองเฟื่องฟูเชิดเทอดพระนามรามคำแหง
 แผลงปัญญาสถาปนาบ้านถ้วนทั่วกันร่วมพัฒนาชาติไทยเทอญ

รองศาสตราจารย์น้อยนิจ วงศ์สุทธีธรรม
 ประธานในนามคณะกรรมการดำเนินงานวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ปี 2533

ที่มาของวันพ่อขุนฯ

คณะรัฐมนตรีมีมติกำหนดให้ วันที่ 17 มกราคม ของทุกปี
 เป็น วันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระ
 จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพบหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง
 มหาราช ที่โลกประสาธราษฎร์ จังหวัดสุโขทัย เมื่อวันที่ 17 มกราคม
 2376
 วันที่ 17 มกราคม ของทุกปี จึงเป็นวันสำคัญทางประวัติ-
 ศาสตร์ของชาติไทยอีกวันหนึ่ง เพื่อเฉลิมพระเกียรติ และน้อม
 รำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณพ่อขุนรามคำแหงมหาราชกษัตริย์ราช
 ผู้ทรงพระคุณอย่างหาที่เปรียบมิได้ของประเทศชาติและปวงชน
 ชาวไทยอีกพระองค์หนึ่ง

ธนาคารทหารไทย

สนับสนุนมหาวิทยาลัยรามคำแหง
 จัดงานวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช
 ปี 2533
 วันที่ 16-19 มกราคม 2533

“อบอุ่นใจเมื่อใช้บริการ”

ธนาคารทหารไทย รั้บใช้ประชาชน
 อภินันทนาการ
 จาก

ธนาคารออมสิน

สนับสนุนมหาวิทยาลัยรามคำแหง
 จัดงานวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช
 ปี 2533
 วันที่ 16-19 มกราคม 2533

“ออมสินดีกว่า วันหน้าสบาย”

อภินันทนาการ จาก
 ธนาคารออมสิน สาขารามคำแหง